

Autor práce: Dominika Bártová

Studijní program: Ošetřovatelství

Bakalářský studijní obor: Všeobecná sestra

Vedoucí práce: **PhDr. Hana Svobodová, Ph.D.**

Pracoviště vedoucího práce: **Ústav ošetřovatelství 3. LF UK**

Předpokládaný termín obhajoby:

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci vypracovala samostatně a použila výhradně uvedené citované prameny, literaturu a další odborné zdroje. Současně dávám svolení k tomu, aby má bakalářská práce byla používána ke studijním účelům.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací. Potvrzuji, že tištěná i elektronická verze ve Studijním informačním systému UK je totožná.

V Praze dne 28. května 2020

Dominika Bártová

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce PhDr. Haně Svobodové, Ph.D., za cenné rady, konzultace, zkušenosti a za pomoc v oblasti teoretické části práce. Dále děkuji řediteli Gymnázia Vlašim panu Mgr. et Mgr. Martinu Müllerovi za možnost provést dotazníkové šetření a následnou motivaci studentů Gymnázia Vlašim.

Obsah

OBSAH	4
ÚVOD	5
1 CHARAKTERISTIKA OBORU OŠETŘOVATELSTVÍ	6
1.1 OSOBNOST SESTRY	6
1.1.1 Duševní vyrovnanost a sebevládní	7
1.1.2 Vnímání druhých.....	7
1.1.3 Extraverze.....	8
1.1.4 Schopnost týmové spolupráce	8
1.1.5 Empatie a důvěryhodnost	8
1.2 MOTIVACE VÝZNAMNÝCH OSOBNOSTÍ Z HISTORIE OŠETŘOVATELSKÉ PROFESE	9
1.2.1 Marta Staňková	10
1.2.2 Florence Nightingalová	10
2 VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM SESTER PO ROCE 1939 A PO ROCE 2004 V ČESKÉ REPUBLICĚ	11
2.1 PO ROCE 1939.....	11
2.2 PO ROCE 2004.....	11
3 HISTORIE TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁNÍ VŠEOBECNÉ SESTRY V ČR	13
3.1 VYSOKOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ	13
3.1.1 Bakalářské vzdělání.....	14
3.1.2 Diplomovaný specialista	14
3.2 SPECIALIZAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	15
4 ČÁST SOCIÁLNĚ-PSYCHOLOGICKÁ	16
4.1 DOSPÍVÁNÍ (ADOLESCENCE).....	16
4.2 MOTIVACE.....	16
4.3 PROCENTA ABSOLVENTŮ GYMNÁZIÍ NA VYSOKOŠKOLSKÉM STUDIU VŠEOBECNÉ SESTRY NA 3. LÉKAŘSKÉ FAKULTĚ UNIVERZITY KARLOVY.....	17
4.4 PRESTIŽ POVOLÁNÍ VŠEOBECNÉ SESTRY	18
5 SOUHRN TEORETICKÉ ČÁSTI	19
6 ČÁST PRAKTICKÁ	20
6.1 VÝZKUM.....	20
7 DISKUSE	32
8 ZÁVĚR PRÁCE	35
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	36
SEZNAM PŘÍLOH	40
PŘÍLOHY	41

Úvod

Téma své bakalářské práce jsem si zvolila z důvodu nedostatku všeobecných sester v naší zemi, a také proto, že značnou část mých spolužaček představují absolventky gymnázií. Tento fakt jsem podpořila malým výzkumem, o který opírám i téma své práce. Z tohoto důvodu bych ráda motivovala více studentů gymnázia ke studiu oboru všeobecné sestry, aby došlo ke zlepšení situace v českém zdravotnictví, co se počtu zdravotních sester týče. Dle mého názoru je důležité, aby si o této profesi studenti vytvořili reálnou představu a na jejím základě by se mohli rozhodnout, zda je pro některé z nich toto studium oboru všeobecná sestra zajímavé a vhodné, či nikoli.

Má práce bude tvořena teoretickou částí, částí průzkumnou, ve které jsem použila dotazník určený pro studenty 3. ročníků gymnázia. Dotazník mapoval potenciální motivaci těchto studentů a jejich pohled na sesterskou profesi. Na základě analýzy dotazníku jsem vytvořila pro studenty prezentaci výsledků a informační leták o sesterské profesi.

Z osobní zkušenosti se domnívám, že společnost vnímá roli sestry zkresleně, např. vlivem její prezentace například televizními seriály. Dle mého názoru je důležité, aby student střední školy, který se rozhoduje pro studium školy vysoké, konkrétně pro studium oboru všeobecná sestra, měl reálnou představu o dané profesi. Za posledních několik let došlo v systému vzdělávání všeobecných sester k množství změn a velká část společnosti nemá představu o vzdělávacím systému. Měla by ale mít přehled o tom, kdo se podílí na péči o její zdraví, jakou úroveň vzdělání zdravotníci mají. A student gymnázia, který se rozhodne v rámci svého vysokoškolského studia pro studium zdravotnické profese, konkrétně všeobecné sestry, by měl mít informace co nejpřesnější. Cílem mé práce je pomocí motivační části předat studentům informace o této profesi a informovat je o možnostech studia, motivovat je ke studiu ošetrovatelství a pomoci jim nahlédnout do oboru, který pro ně může být zahalen do pláště, který vytvořila laická veřejnost.

1 Charakteristika oboru ošetrovatelství

Obor ošetrovatelství definovalo několik známých osobností, jakou byla například Virginia Henderson a jež definovala ošetrovatelství v rámci svého modulu základní ošetrovatelské péče v knize *Základní principy ošetrovatelské*. Definicí ošetrovatelství chápe jako jedinečnou roli sestry. Napsala: „*Jedinečná funkce sestry spočívá v pomoci zdravému, nebo nemocnému jedinci vykonávat činnosti, které přispívají ke zdraví nebo uzdravení (či pokojné smrti) a které by jedinec vykonával bez pomoci, kdyby měl potřebnou sílu, vůli nebo znalost. Je třeba tuto funkci vykonávat takovým způsobem, který jedinci, pokud možno co nejrychleji pomůže získat nezávislost*“ (Henderson, 1995).

Další, kdo definoval ošetrovatelství, byla, Marta Staňková, a to ve svém návrhu koncepce ošetrovatelství, který se stal vzorem pro koncepci z roku 2004, a ošetrovatelství je zde definováno takto „*Ošetrovatelství je samostatná vědecká disciplína zaměřená na aktivní vyhledávání a uspokojování biologických, psychických a sociálních potřeb nemocného a zdravého člověka v péči o jeho zdraví*“ (Koncepce ošetrovatelství, 2004).

1.1 Osobnost sestry

Jedna z věcí, která je každému v naší společnosti zcela jasná, je uvědomění si toho, že povolání všeobecné sestry nemůže zastávat každý. Všeobecná sestra by měla být osoba, kterou charakterizují určité vlastnosti. Abychom byli schopni dát dohromady vlastnosti, které by měla sestra mít, je dobré si nejprve představit, jaká by být neměla. Vlastnosti sester ovlivní mnoho aspektů během jejich praxe, ať už je to nedostatek personálu a z toho plynoucí nadbytek služeb, kolektiv, pacient, zařízení, ve kterém své povolání vykonávají, špatné i dobré zkušenosti, ale i změny ve zdravotnickém systému, které průběžně probíhají. Každá profese vyžaduje určitou osobnostní výbavu. Psychická a fyzická náročnost ošetrovatelského povolání je zřejmá, každý den jsou sestry vystavené lidskému neštěstí, umírání, chvílím, kdy se mění osobnost člověka. Určité osobnostní vybavenosti sestry si byla vědoma již Florence Nightingalová, která ve své knize „*O ošetřování nemocných*“ zdůrazňuje tyto vlastnosti: svědomitá, spolehlivá,

střídmá, počestná, pokorná, rozhodná, klidná, rozvázná, dobrosrdečná, důvěryhodná, empatická (Kutnohorská, 2010). Florence myslela převážně na blaho pacienta a zdůrazňovala, že sestra by měla věnovat pozornost specifikům, která má každý pacient (Kutnohorská, 2010). Pokud se nad povoláním sestry zamyslíme, zjistíme, že je v něm potřeba uplatnit mnoho lidských vlastností, a to v daleko větším rozsahu než u povolání jiných, protože v málokteré profesi je zapotřebí tak velká míra statečnosti, obětavosti, svědomitosti, spolehlivosti, laskavosti a uvědomění. Pokud ovšem uchopíme tuto problematiku ze strany druhé, zjistíme, že v žádném jiném povolání se vám nejspíše nedostane takového ocenění vašich vlastností, jako právě při povolání sestry (Čechová, Mellanová, Rozsypalová, 2003).

1.1.1 Duševní vyrovnanost a sebeovládání

Každá sestra by měla na pacienta/klienta působit klidem a vyrovnaností. Téměř žádná situace by ji neměla vyvést z rovnováhy a měla by ji umět adekvátně řešit. Nemocným by měla naslouchat a poskytovat profesionální péči jak v oblasti ošetrovatelských výkonů, tak i psychosociální péče, nebo by měla být schopna zajistit, aby pacientovi byla tato péče poskytnuta (Šamánková, 2006).

1.1.2 Vnímání druhých

Moderní ošetrovatelství by mělo být charakteristické holistickým přístupem k pacientovi, tedy individuálním. Každý pacient je jiný a vyžaduje jiný přístup, toho by si měla být sestra vědoma a měla by k pacientovi s tímto faktem přistupovat. Přístupu k nemocnému se sestra učí léty praxe, ovšem určitá část jí musí být vrozená. Měla by umět vnímat emoce a náladu, která u pacienta v danou chvíli převládá (Venglářová, 2011). Odborně se jedná o takzvanou sociální percepci, díky které si vytváříme určitý pohled na druhou osobu, kterou následně hodnotíme. Při vnímání osoby jinou osobou užíváme mnoha aspektů na rozdíl od vnímání věcí, a to právě hodnocení, emocí a myšlení (Vlček, Tomeček, 2007).

1.1.3 Extraverze

Pojmy extravert a introvert spadají do problematiky temperamentu a první, kdo tyto dva typy popsal, byl Carl Gustav Jung (Kohoutek, Štěpáník, Kunovský, 1994). Jedná se o reakci na vnější a vnitřní svět. Pro extraverci je typická kladná reakce na objekty. Můžeme tedy říct, že extravert bude pro povolání sestry vhodnější než introvert, který se při prvním kontaktu spíše stáhne (Jacobi, 2013).

O lidech otevřených, přátelských, komunikativních lze tedy říct, že mají pro profesi lepší předpoklady, jelikož právě komunikace je nezbytnou součástí sesterské profese, jedná se o nástroj k výměně informací a navázání vztahů, pokud funguje komunikační kanál, redukuje se chyby, které mohou mít ve zdravotnictví až fatální následky (Venglářová, 2011).

1.1.4 Schopnost týmové spolupráce

Ne každý z nás se narodil jako člověk komunikativní, navazující přátelské vztahy nebo vyhledávající kontakt. Člověk, který raději pracuje sám v tichosti, určitě není špatným zaměstnancem, jde o to, aby mu byla v týmu přidělena role, která stejně povede k naplnění společného cíle. K tomu by měly pomoci sestry v manažerských rolích, jako je například vrchní sestra a staniční sestra. Je více než jasné, že povolání zdravotníka vyžaduje určitou formu spolupráce, ať už mezi obory, tak i mezi jednotlivými členy týmu (Venglářová, 2011). Tým by měl mít tedy společnou vizi, ke které by měli všichni členové týmu směřovat za pomoci svých schopností a dovedností, vzájemné inspirace a motivace, která vede ke zvýšení výkonu týmu. Jeho členové by si měli navzájem věřit, protože narušení důvěry by mohlo vést k narušení vztahů, jež se těžko znovu budují (Horváthová, 2008). Sestra tedy nutně nemusí být společenskou bytostí, která ráda komunikuje, je však důležitý její vztah k lidem, vyhovující role v týmu, měla by umět respektovat své kolegy, stejně tak by oni měli respektovat ji (Venglářová, 2011).

1.1.5 Empatie a důvěryhodnost

Ve velkém lékařském slovníku je empatie definována jako „*schopnost vcítit se do pocitů a jednání druhé osoby a je považována za součást sociální inteligence*“ (Hartl, Hartlová, 2010). Empatie tvoří základ všech mezilidských

vztahů, ať už se jedná o vztahy intimní, nebo o vztahy, které navazujeme každodenním kontaktem, pomocí empatie se také mírní agresivní stránka jedince (Mlčák, 2010). Nejen lékaři, ale především sestry by měly touto schopností disponovat. Pokud sestra pochopí, jak pacient vnímá svou roli a prostředí, ve kterém se nachází, dojde k úlevě ze strany pacienta a zároveň k odstranění pocitu samoty, kterou může v nemocničním zařízení pociťovat (Zacharová, Šimíčková–Čížková, 2007). Potřeba sounáležitosti je zobrazena i v Maslowově pyramidě potřeb.

Dalším pojmem úzce spojeným se zdravotnickým povoláním je důvěra, bez ní nemohou fungovat mezilidské vztahy, snižuje také míru nejistoty na úrovni pro člověka snesitelnou. Důvěru poskytujeme lidem, na kterých jsme závislí (Keller, 2009). Křehké lidské zdraví je závislé na důvěře k lékařům a sestram, kteří o něj pečují, naopak sestry a lékaři potřebují důvěřovat informacím, které jim pacient poskytl, tudíž musí věřit i pacientovi samému, a proto je oboustranná důvěra mezi pacientem a zdravotnickým personálem velice podstatná.

1.2 Motivace významných osobností z historie ošetrovatelské profese

Velká část populace vzhlíží k osobnostem věnujícím se různým oborům, ať už se jedná například o umění, vědu či další oblasti. Ošetrovatelství má stejně jako například hudební branže své velké osobnosti. Ve své práci jsem se zaměřila na dvě z nich. V následujících podkapitolách se pokusím popsat, co motivovalo právě tyto ženy, které si díky své činnosti vybudovaly uznání a respekt, který pociťujeme ještě dnes. V historii ošetrovatelství můžeme najít spoustu zajímavých a významných osobností, ovšem dvě z nich stojí na pomyslném vrcholu. V historii českého ošetrovatelství se zaměříme na osobnost, jejíž jméno zná každá sestra v našem státě a každá z nich ho vyslovuje s respektem k této ženě a k práci, kterou pro české ošetrovatelství odvedla. Co vedlo Martu Staňovou k povolání sestry a kde ona nacházela svou motivaci, se pokusím popsat v následující podkapitole. Stejně tak jako Česká republika má i svět ženu, která je považována za průkopnici sesterské profese, a tou je Florence Nightingalovou, nazývaná dáma s lucernou.

1.2.1 Marta Staňková

Doc. PhDr. Martu Staňkovou, CSc., znaly dobře dvě generace českých sester. Pojíkala ošetrovatelství moderně a na počátku nenápadná práce nabyla nového významu (Škubová, 2004). Marta Staňková se stala první sestrou, která u nás dostala vysoké akademické ohodnocení, a to titul docent (Škubová, Chvátalová, 2004). Byla premiantkou třídy, ovšem nebylo jí povoleno studovat na gymnáziu, jak si přála, aby mohla následně studovat medicínu. Byla přijata na střední zdravotnickou školu (Škubová, 2004). Fascinovala ji osobnost Florence Nightingalové, která byla bezpochyby nejznámější sestrou historie. Je možné, že cítila určitou podobnost s její osobností, a to Martu motivovalo k dalším činnostem (Škubová, Chvátalová, 2004).

1.2.2 Florence Nightingalová

Florence se narodila jako mladší dcera do zámožné anglické rodiny. Bylo jí umožněno velmi rozsáhlé vzdělání, které v první polovině 19. století nebylo u žen obvyklé. I u Florence se předpokládalo, že se vdá a bude vychovávat děti, jako tomu bylo u ostatních dívek, ale k tomu nikdy nedošlo (Kutnohorská, 2010). Florence často cestovala po Evropě, kde navštěvovala nemocnice, četla o nich a poslouchala zprávy a zapisovala si informace. V 31 letech začala studovat jako ošetrovatelka i přes nesouhlas rodiny (Kutnohorská, 2010). Zlomovým bodem v jejím životě se stala krymská válka, kde díky postupům Florence s týmem ošetrovatelky byla snížena úmrtnost tamního špitálu z 60 % na 2 % a později i na 1 %. Florence se přezdívalo již za války dáma s lampou a tato přezdívka jí zůstala dodnes. Dáma s lampou se Florence říkalo proto, že každý večer rozsvěcovala lampu, aby nahradila sluneční světlo, sama spala pouze 3 hodiny denně, zbytek času věnovala nemocným. Florence vnímala ošetrování jako náplň svého života a poslání, kterému se ošetrovatelka musí věnovat duší i tělem (Kutnohorská, 2010). Její motivace tedy nejspíše spočívala od mládí v touze pomáhat potřebným. Přestože měla jako žena v té době možnosti studia na nejlepších školách, vybrala si tuto cestu, a to i přes nesouhlas rodiny. Šla si za svým snem (Kutnohorská, 2010).

2 Vzdělávací systém sester po roce 1939 a po roce 2004 v České republice

Vzdělávací systém ošetrovatelství prošel od svého počátku řadou změn, a proto se v následujících podkapitolách pokusím popsat vývoj ošetrovatelského vzdělání od roku 1939 do roku 2004, následně pak vzdělávací systém týkající se dnešní doby, tedy od roku 2004.

2.1 Po roce 1939

Roku 1939 začala druhá světová válka a tato situace vytvořila živnou půdu pro vznik ošetrovatelské školy v Brně, protože se projevila zvýšená potřeba ošetrovatelské personálu. Po druhé světové válce byla také otevřena Vyšší ošetrovatelská škola v Praze, která sloužila ke vzdělávání sester učitelek, které následně vyučovaly na středních zdravotnických školách. Tato škola také připravovala sestry pro působení ve vedoucích pozicích, jako jsou vrchní sestry. Tento pozitivní vývoj měl rychlý spád. Československá republika po revoluci roku 1948 přijala vzdělávací systém, který byl zaveden v Sovětském svazu, a tak došlo ke spojení sociálních, rodinných a zdravotnických škol. Z těchto škol odcházely příliš mladé absolventky, které nebyly na povolání sestry připravené (Plevová, Slowik, 2008). Roku 1960 se v Praze otevřelo první magisterské studium pro sestry, které bylo zaměřeno na pedagogiku v ošetrovatelství a také psychologii, nevzniklo ovšem na lékařské fakultě, ale spadalo pod Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy a později bylo přesunuto na fakultu lékařskou (Kutnohorská, 2010). Roku 1996 vznikaly vyšší odborné školy zdravotnické a od roku 1992 se sestry mohou vzdělávat v programech ošetrovatelství na lékařských fakultách, kde je možnost bakalářského a následně magisterského studijního programu (Plevová, Slowik, 2008).

2.2 Po roce 2004

Na konci 20. století a začátku 21. století došlo v České republice k zásadním změnám, z nichž nejvýznamnější představuje zákon vydaný roku 2004, a to zákon číslo 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních. Do této chvíle bylo

možné získat vzdělání všeobecné sestry studiem čtyřletého oboru na střední zdravotnické škole, nyní získá odbornou způsobilost k výkonu povolání všeobecné sestry absolvent bakalářského studijního programu s dobou trvání tří let, jenž obsahuje 4600 hodin praktické výuky, minimální požadavky upravuje vyhláška č. 39/2005 Sb. Další možností je absolvování tříletého studijního programu na VOŠ, tedy vyšší odborné (zdravotnické) škole, po kterém se absolvent stane diplomovaným specialistou s odbornou způsobilostí k výkonu povolání všeobecné sestry (Kutnohorská, 2010). Na vyšších odborných školách je možnost jednoročního studia pro praktické sestry, které jejich absolvováním také získají odbornou způsobilost k výkonu povolání všeobecné sestry. Vzdělávání sester se tedy přesunulo na terciární úroveň (Vévoda, 2013, vyhláška č. 39/2005 Sb.).

3 Historie terciárního vzdělání všeobecné sestry v ČR

První možnosti vzdělávání sester se datují do druhé poloviny 19. století. První ošetrovatelská škola vznikla v Praze roku 1874, ale její existence neměla dlouhého trvání, nejednalo se ani o vzdělání na vysokoškolské úrovni. Zdravotnická zařízení si dále vzdělávala personál sama, nebo pomocí kurzů. Druhá škola pro vzdělávání sester byla otevřena až v první polovině dvacátého století. O rozvoj vzdělání v českých zemích se zasloužila i manželka tehdejšího prezidenta Edvarda Beneše. Roku 1946 byla otevřena první vyšší ošetrovatelská škola, kde bylo studium možné po absolvování dvouleté ošetrovatelské školy a třech letech praxe. Škola měla za úkol připravit sestry učitelky pro výuku studentů na ošetrovatelských školách a zároveň měla připravit vrchní sestry na jejich pozici. První vysokoškolské studium sestrám umožnila Filozofická fakulta Univerzity Karlovy a jednalo se o studium pro sestry učitelky, tato forma studia byla možná od roku 1960. Od roku 1992 mají sestry možnost vzdělávání na lékařských fakultách, po absolvování tohoto typu studia obdrží absolventky titul bakaláře a získají odbornou způsobilost k výkonu povolání všeobecné sestry bez odborného dohledu. Následně mohou pokračovat ve studiu navazujícího magisterského oboru. Další možností studia je studium na vyšší odborné škole zdravotnické, kde absolvent získá titul diplomovaného specialisty, poté je rovněž kompetentní k výkonu povolání všeobecné sestry bez odborného dohledu (Kelnarová, 2009). Na lékařské fakulty a vyšší odborné školy zdravotnické má možnost nastoupit každý absolvent střední školy, který složil maturitní zkoušku, není zde podmínkou, aby se jednalo o absolventa střední zdravotnické školy oboru praktická sestra. Přesně pojednává o odborné způsobilosti k výkonu povolání všeobecné sestry zákon č. 96/2004 Sb.

3.1 Vysokoškolské vzdělání

V následujících podkapitolách se pokusím popsat dvě formy terciárního vzdělávání, které je možné absolvovat pro získání odborné způsobilosti k výkonu povolání všeobecné sestry, a dále se popíšu možnost specializačního vzdělávání všeobecných sester.

3.1.1 Bakalářské vzdělání

Terciární vzdělání sester je v České republice povinné od roku 2004, kdy vešel v platnost zákon týkající se nelékařských zdravotnických profesí. Jednou z možností získání kvalifikace je studium ošetrovatelského programu na vysokých školách. Existuje několik fakult, jež nabízejí tuto možnost studia. Jedná se o tříleté bakalářské studium zakončené státní závěrečnou zkouškou a obhajobou bakalářské práce. Absolvent získává titul Bc. používaný před jménem. Diplom se stává dokladem, který absolventa opravňuje k výkonu povolání všeobecné sestry (Porovnání oborů, 1996). Studium obsahuje 4600 hodin výuky a z toho minimálně 2300 hodin výuky praktické. V rámci teoretické výuky procházejí studenti výukou anatomie, latiny, fyziologie, patologie, ošetrovatelství v klinických oborech, historie ošetrovatelství, ale ve studijním plánu jsou i předměty zahrnující sociální vědy, jako jsou psychologie, filozofie, sociologie. Praktická výuka probíhá v mnoha oblastech, a to pod vedením kvalifikovaných sester. Výuku zajišťují pedagogičtí pracovníci, akademičtí pracovníci nebo jiní odborníci, kteří se mohou podílet na výuce v souladu se zákonem o vysokých školách (vyhláška č. 39/2005 Sb.).

3.1.2 Diplomovaný specialista

Studium na vyšší odborné škole zdravotnické je druhou možností, jak získat odbornou způsobilost k výkonu povolání všeobecné sestry. Studium je možné ve dvou formách, a to ve formě prezenční po dobu tří let, nebo formě kombinované, která je prodloužena o půl roku. Ke studiu mohou být přijati uchazeči, kteří úspěšně složili maturitní zkoušku a splní podmínky přijímacího řízení. Výuka má stejně jako vzdělávací program ošetrovatelství na vysokých školách složku teoretickou a praktickou. Studium je zakončeno absolutoriem, absolventi užívají za svým jménem titul DiS. – diplomovaný specialista a mají kompetence k výkonu povolání všeobecné sestry (vyhláška č. 39/2005 Sb., obecná informace o vyšším odborném vzdělávání, 2013).

3.2 Specializační vzdělávání

Specializační vzdělávání a jeho realizaci vymezuje zákon 201/2017 Sb. Konkrétně se tu jedná o hlavu V, díl 3 a § 55–60. Absolvováním této formy vzdělávání a po složení atestační zkoušky se stává absolvent pracovníkem, který má specializovanou způsobilost, a může tedy vykonávat specializované činnosti daného zdravotnického povolání, v našem případě se jedná o všeobecnou sestru. Tento druh vzdělávání spadá pod vzdělávání celoživotní, které je povinné pro každého zdravotnického pracovníka. Specializační vzdělávání neboli jeho program je složen z modulů a má část teoretickou a praktickou. Student plní moduly, dostává za ně kredity a po nasbírání jejich vymezeného počtu je připuštěn ke složení atestační zkoušky. Moduly jsou rozděleny na dva typy, a to odborný modul a základní modul. Základní modul musí absolvovat pouze absolventky střední zdravotnické školy, ale ne absolventky VOŠ – vyšší odborná (zdravotnická) škola, tedy diplomované specialistky, nebo absolventky vysoké školy, tedy bakalářky. Není pro ně povinný, protože tento modul slouží převážně ke srovnání úrovně vědomostí těchto dvou skupin. Základní modul trvá 40 hodin a obsahuje předměty jako: management, edukace, právní problematika ve zdravotnictví, veřejné zdraví apod. Specializační vzdělávání zahrnuje dohromady 560 hodin a lze ho nahradit studiem navazujícího magisterského oboru. Obory, ve kterých se lze specializovat, jsou podle nařízení vlády č. 31/2010 Sb. perioperační péče, dále pak intenzivní péče v pediatrii, ošetrovatelská péče v interních oborech, ošetrovatelská péče v chirurgických oborech, ošetrovatelská péče v psychiatrii, perfuziologie, transfuzní služba, domácí péče a hospicová péče a poslední ošetrovatelská péče v geriatrii (Vévoda, 2013, zákon č. 96/2004 Sb., zákon č. 201/2017 Sb., nařízení vlády č. 31/2010 Sb.)

4 Část sociálně-psychologická

V sociálně-psychologické části práce se budu zabývat problematikou dospívání a motivace. Následující kapitola je pak věnována malému výzkumu, který jsem provedla na 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy ve třech ročnících studia oboru ošetrovatelství v prezenční formě, kde jsem zkoumala vztah absolventů gymnázia a zdravotnických asistentů k tomuto typu studia. Tento výzkum vytvořil základní opěrný bod mé práce, jelikož se v ní věnuji právě motivaci studentů gymnázií na základě provedeného výzkumu.

4.1 Dospívání (adolescence)

Dospívání neboli adolescence zahrnuje úsek života mezi dětstvím a dospělostí, jedná se o vrchol integračního období. Podle americké psycholožky Hurlockové se fáze adolescence rozděluje na tři období, a to preadolescence, raná adolescence, pozdní adolescence. Preadolescence označuje období mezi 10.–12. rokem života, raná adolescence je pak období od 13 do 16 let a pozdní adolescencí označuje věk 17–21 let (Novotná, 2012). V našich podmínkách je však daleko běžnější pojem postpubescence podle V. Příhody, který takto označuje období mezi 15.–20. rokem života (Novotná, 2012). Jedná se o období komplexní proměny, kdy se mění nejen sociální pozice dospívajícího, ale i jeho osobnost. Dochází ke zklidnění a stabilizaci vztahů s nejbližšími, vrstevníci získávají ještě významnější místo v životě adolescenta, navazují mnohem stabilnější partnerské vztahy, nástupem do práce nebo zahájením vysokoškolského studia získávají veškeré předpoklady potřebné pro dospělost (Vágnerová, 1999).

4.2 Motivace

Problematika motivace vzniká ve stejné době jako lidská bytost, jelikož člověk se vždy zabýval chováním druhých a také se zajímal o pohnutky vlastního chování. Lidská bytost si přirozeně klade otázky zabývající se příčinami, které ji vedou k určitému postupu. *Movere* je slovo latinského

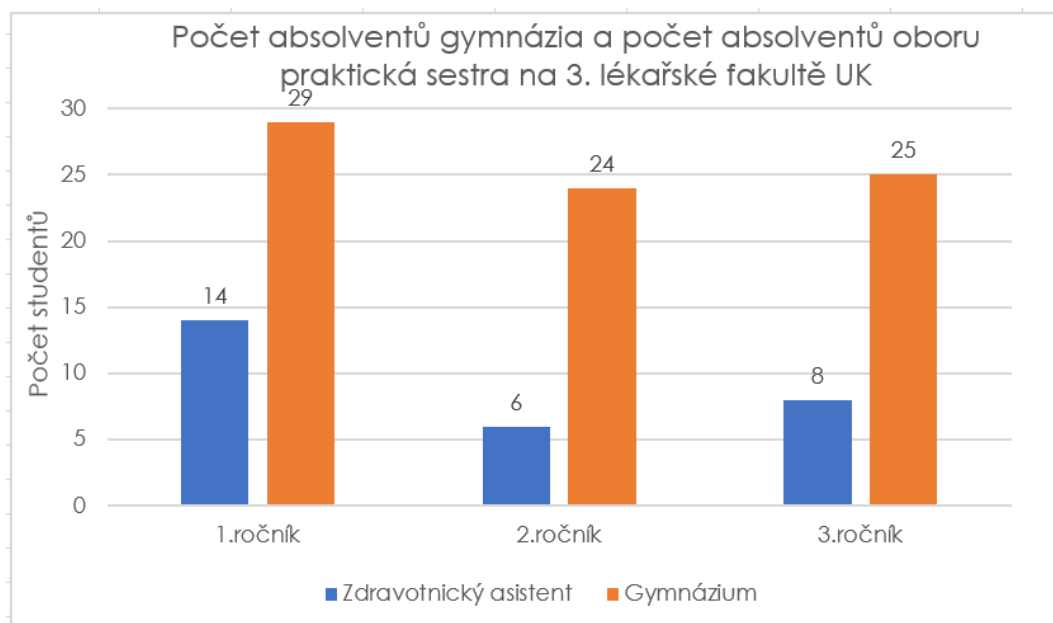
původu a jeho překlad zní hýbati se či pohybovati a jedná se o obecné označení podnětů vedoucích k určitému chování. Motivace znamenají tedy pohnutky vedoucí k určitému chování. Obecně lze tvrdit, že motivace jsou pochody, ať už jednotlivce, či skupiny, které jejich chování činí srozumitelným, nelze je měřit, ani pozorovat, ale mohou být vyvozeny ze změn chování jedince (Homola, 1977). Zjednodušeně řečeno – motivace nám pomůže vysvětlit, proč se chováme určitým způsobem. Jedná se o problematiku velmi širokou a existuje k ní mnoho přístupů (Pavelková, 2002). Motivy nebo jiným slovem pohnutky, které můžeme chápat jako hybné síly, lze rozdělit na dvě skupiny, a to vnitřní a vnější. Vnitřní souvisí s prací, vnější se nachází naopak mimo oblast práce a vyvolávají je podněty zvenčí, vnitřní jsou samy o sobě uspokojivé. Podle některých autorů není toto rozdělení vhodné, jelikož nelze přesně rozpoznat rozdíl mezi vnitřním a vnějším motivem (Vévoda, 2013).

4.3 Procenta absolventů gymnázií na vysokoškolském studiu všeobecné sestry na 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy

V rámci své práce jsem provedla na 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy malý výzkum, který zjišťoval, kolik studentů oboru ošetrovatelství jsou absolventi gymnázia a kolik je absolventů zdravotnické školy oboru praktická sestra. Výzkum proběhl ve třech ročnících – prvním, druhém a třetím. Zjistila jsem, že převážná většina studentů na tomto oboru jsou bývalými studenty gymnázia. Poměr mezi zdravotnickými asistenty a gymnazisty na 3. lékařské fakultě UK ukazuje následující graf (viz Graf č. 1) – Počet absolventů gymnázia a počet absolventů oboru praktická sestra na 3. lékařské fakultě UK.

Výzkum byl proveden pomocí malé elektronické ankety, do níž se zapojilo 106 studentů tohoto oboru a příslušného ročníku. Zdravotnické lyceum a školy jiného než zdravotnické oboru, které se zde u zlomku studentů vyskytovaly, byly zařazeny pod gymnázium. O tento výzkum opírám také téma své bakalářské práce.

Graf č. 1 – Počet absolventů gymnázia a počet absolventů oboru praktická sestra na 3. lékařské fakultě UK.

4.4 Prestiž povolání všeobecné sestry

Je všeobecně známo, že prestiž povolání všeobecné sestry je v Česku diametrálně odlišná od vnímání sester společností například v USA, ale situace se lepší. Konkrétně v USA je studium sesterské profese již dlouhou dobu na vysokoškolské úrovni, u nás si společnost teprve zvyká a dostává se do jejího podvědomí fakt, že pro výkon povolání všeobecné sestry je třeba terciárního vzdělání. Vysokoškolským vzděláním sestra v USA nabývá také jiných kompetencí než v České republice, všeobecná sestra tam vykonává činnosti, které u nás běžně provádí lékař. Sesterská profese nebyla dlouho uvedena ani v žebříčku povolání, který zkoumá, jak prestižní daná povolání vidí společnost. Byla sem zařazena až roku 2011. Od roku 2011 se ovšem drží povolání všeobecné sestry v České republice na předních příčkách, a to konkrétně na 3. místě, a to ve všech čtyřech ročnících, které od roku 2011 proběhly. Je tedy zřejmé, že si lidé uvědomují náročnost práce a vnímají všeobecnou sestru jako důležitou jednotku v poskytování zdravotní péče (Prestiž povolání, 2019).

5 Souhrn teoretické části

V teoretické části práce jsem se pokusila o představení oboru ošetrovatelství a role sestry. Dále jsem se pokusila představit slavné osobnosti ošetrovatelské historie a jejich motivaci k výkonu povolání všeobecné sestry. Přehledně jsem shrnula způsob vzdělávání sester v České republice před rokem 2004 a po roce 2004. Zaměřila jsem se také na historii vysokoškolského vzdělávání u nás a popsala jsem možnosti tohoto vzdělávání v dnešní době. Poslední teoretickou část své práce jsem věnovala sociálně psychologické tématice, a to konkrétně problematice dospívání, motivace, prestiži povolání všeobecné sestry a na závěr malému výzkumu na 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy, který interpretuje počet absolventů gymnázia a absolventů oboru praktická sestra ve třech ročnících studia oboru všeobecná sestra na 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy.

6 Část praktická

Praktickou část mé práce jsem pojala jako motivaci studentů třetího ročníku Gymnázia Vlašim ke studiu oboru všeobecná sestra. Vytvořila jsem brožurku, jejímž cílem je představení role sestry v několika heslech. Autorkou použitých hesel v této brožuře je Virginia Henderson, jedna z nejvýznamnějších osobností ošetrovatelských dějin. Věty, které jsem užila, lze nalézt v její knize *Základní principy ošetrovatelské péče*. Dále jsem v brožuře žáky informovala o možnostech získání informací, které se týkají studia, a pro doplnění jsem využila vlastní zkušenosti se studiem a dovolila jsem si je žákům interpretovat. Brožury byly žákům rozdány v tištěné podobě. Celou podobu informační brožury naleznete v přílohách mé práce. Součástí motivace bylo i vyhodnocení dotazníku a představení studentům pomocí prezentace. V prezentaci jsem interpretovala výsledky dotazníkového šetření pomocí grafů a pokusila jsem se studentům podat relevantní informace na základě jejich odpovědí.

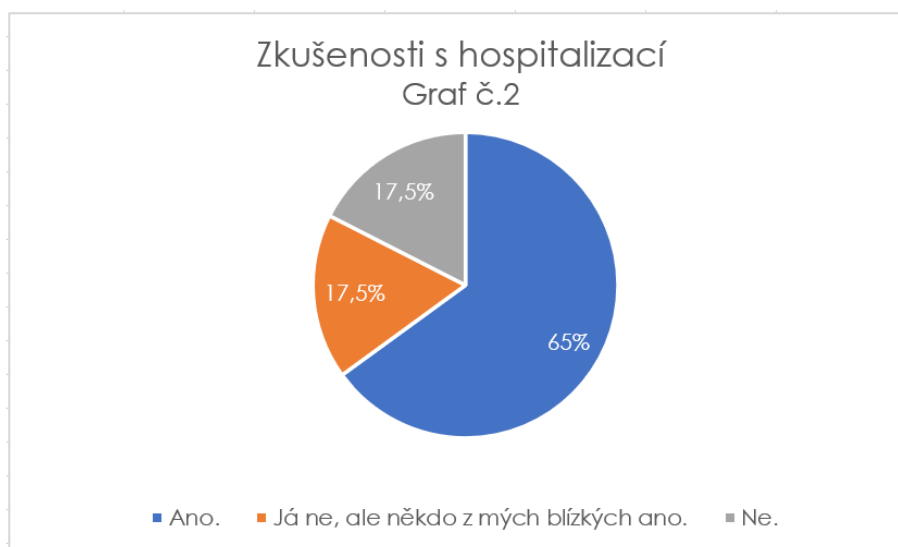
6.1 Výzkum

Základní údaje o respondentech

Výzkum byl proveden pomocí dotazníkového šetření ve dvou třídách třetího ročníku Gymnázia Vlašim. Dotazník byl rozdán 40 respondentům, všech 40 žáků dotazník vyplnilo, z toho bylo 23 žen a 17 mužů ve věku 17–18 let. Dotazník obsahuje 12 otázek, na které bylo možné odpovědět otevřenou a uzavřenou formou odpovědi, u některých otázek jsem užila obou způsobů pro doplnění informací. V úvodu jsem položila respondentům otázku, zda byli oni sami nebo někdo z jejich blízkých hospitalizováni v nemocnici. Tuto otázku jsem kladla z toho důvodu, že jsem předpokládala větší přehled u žáků, kteří hospitalizováni byli, nebo byl hospitalizován někdo z jejich blízkých, naopak menší přehled o tomto povolání u žáků, kteří hospitalizováni nebyli, ani nemají zkušenosti ze svého okolí. Ze 40 respondentů 26 (65 %) odpovědělo, že oni sami byli hospitalizováni v nemocnici, 7 (17,5 %) respondentů hospitalizováno nebylo, ale někdo z jejich blízkých ano. Zbývajících 7 (17,5 %) respondentů odpovědělo, že nikdy nebyli hospitalizováni ani oni, ani nikdo z jejich blízkých. Dotazníkové

šetření zároveň bude sloužit jako podklad pro mou motivační část. Odpovědi zobrazuje následující graf (viz Graf č. 2) – Zkušenosti s hospitalizací.

Graf č. 2 – Zkušenosti s hospitalizací

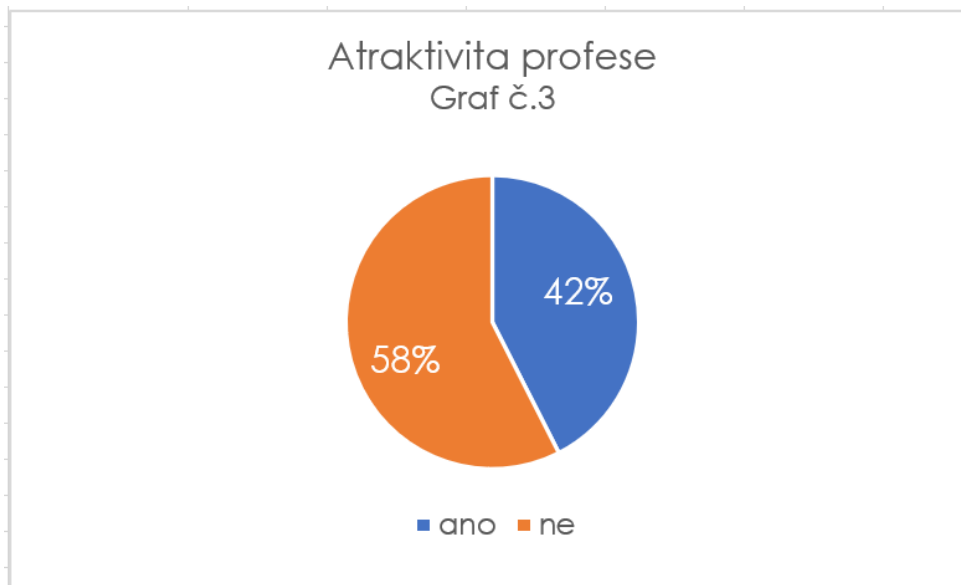
Dotazníkové šetření

Otázka č. 1 – Atraktivita profese

V první otázce se jednalo o snahu zjistit, zda je pro studenty toto povolání atraktivní. Respondenti měli dvě možnosti odpovědí, a to buď ano, či ne.

Z celkového počtu 40 žáků 23 (58 %) odpovědělo, že toto povolání pro ně není atraktivní. Zbylých 17 (42 %) respondentů odpovědělo, že pro ně toto povolání atraktivní je. Výsledky zobrazuje následující graf (viz Graf č. 3) – Atraktivita profese.

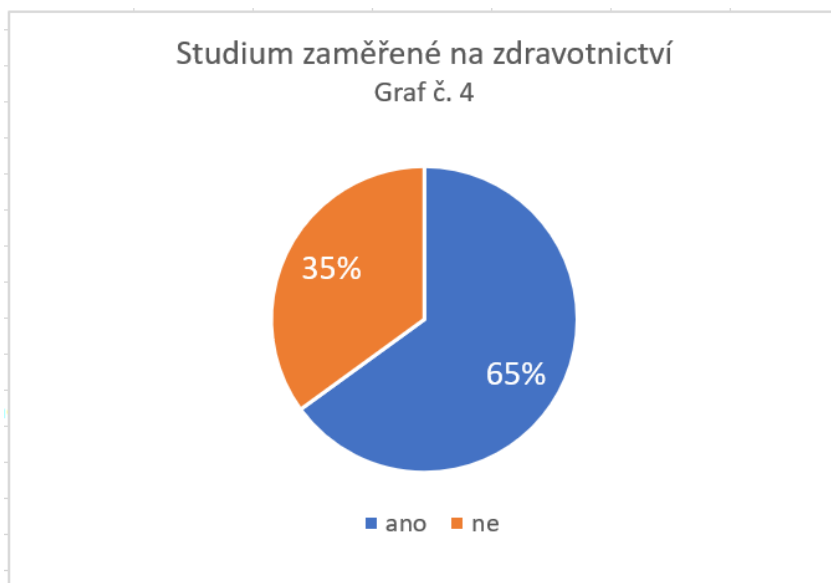
Graf č. 3 – Atraktivita profese

Otázka č. 2 – Studium zaměřené na zdravotnictví

Otázka číslo 2 zjišťovala, zda někteří ze studentů uvažovali/uvážují o studiu oboru zaměřeného na zdravotnictví, a pokud ano, o jaký obor by se jednalo. Na to 26 (65 %) studentů odpovědělo, že někdy uvažovali o studiu oboru zaměřeného na zdravotnictví. Z 26 studentů, kteří odpověděli ano 7 (21,2 %), zmínilo jako obor medicínu (lékaře), 7 (21,2 %) obor nevyplnilo, 4 (12,1 %) by zajímal obor fyzioterapie, jeden student se zmínil o fyzioterapii a porodní asistenci, jeden uvedl všeobecnou sestru a další studenti zmínili po jednom farmacii, zubního laboranta, klinickou a toxikologickou analýzu a virologii/genetiku. Zbýlých 14 (35 %) studentů odpovědělo, že nikdy neuvažovalo o studiu zdravotnictví. Veškeré výsledky zobrazuje následující graf (viz Graf č. 4) – Studium zaměřené na zdravotnictví.

Graf č. 4 – Studium zaměřené na zdravotnictví

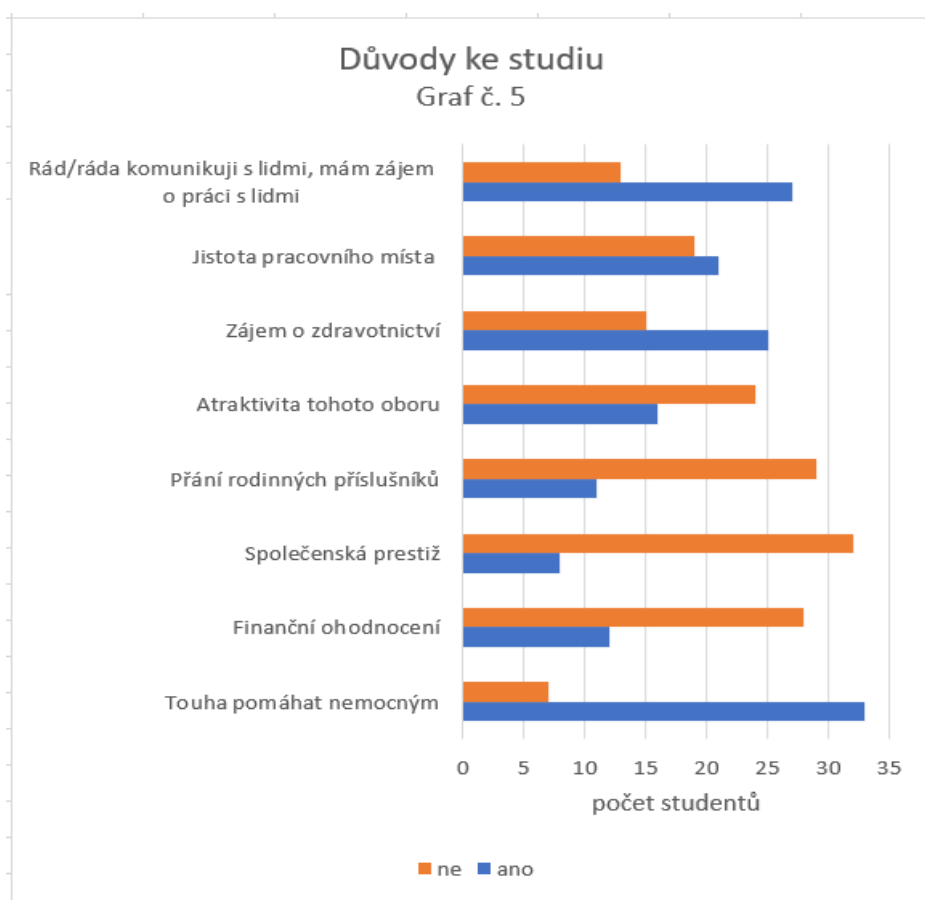
Otázka č. 3 – Důvody ke studiu

Otázkou číslo 3 jsem zjišťovala, jaké důvody by studenty vedly ke studiu tohoto oboru. Respondenti dostali devět okruhů a u každého měli možnost si zvolit buď možnost ano, nebo možnost ne. První okruh zmiňuje touhu pomáhat nemocným. Ze 40 respondentů 33 (82,5 %) odpovědělo ano a 7 (17,5 %) odpovědělo ne. Druhý okruh se věnuje finančnímu ohodnocení, kde 12 (30 %) studentů odpovědělo, že se jedná o důvod, který by je k práci vedl, 28 (70 %) studentů odpovědělo, že nikoliv. Třetí okruh se zabýval společenskou prestiží povolání, kde 8 (20 %) studentů odpovědělo ano a 32 (80 %) studentů by k tomuto povolání společenská prestiž nevedla. Čtvrtý okruh se ptá studentů, zda by je k tomu oboru nemohlo vést přání rodinných příslušníků. 11 (27,5 %) studentů odpovědělo ano a zbylých 29 (72,5 %) odpovědělo, že ne. V dalším okruhu se respondentů dotazují na atraktivitu oboru. Celkem 16 (40 %) ze 40 studentů by ke studiu oboru všeobecná sestra vedla právě atraktivita, zbylých 24 (60 %) si nemyslí, že se jedná o atraktivní obor. Odpovědi na tuto otázku jsou s výjimkou jednoho respondenta totožné s otázkou číslo 1. V šestém okruhu se ptám, zda by jedním z důvodů studia tohoto oboru nebyl zájem o zdravotnictví. Na otázku 25 (62,5 %) respondentů odpovědělo, že ano, 15 (37,5 %) by tento

důvod ke studiu nevedl. V sedmém okruhu jsem zmínila jistotu pracovního místa vzhledem k situaci nedostatku zdravotních sester. Odpovědi ukázaly, že 21 (52,5 %) respondentů by se z tohoto důvodu pro studium rozhodlo, naopak 19 (47,5 %) nikoliv. V osmém okruhu jsem položila otázku, zda studenti rádi komunikují s lidmi a měli by zájem o práci s nimi. Celkem 27 (67,5 %) dotázaných odpovědělo kladně, 13 (32,5 %) respondentů záporně. V devátém okruhu jsem dala studentům prostor zmínit se o jiném důvodu. Pouze dva z nich uvedli jiný důvod, než jsem zmínila já ve svých okruzích, a to: studium patologie, anatomie a zlepšení přístupu sester k pacientům.

Veškerá data jsem zaznamenala do následujícího grafu (viz Graf č. 5) – Důvody ke studiu.

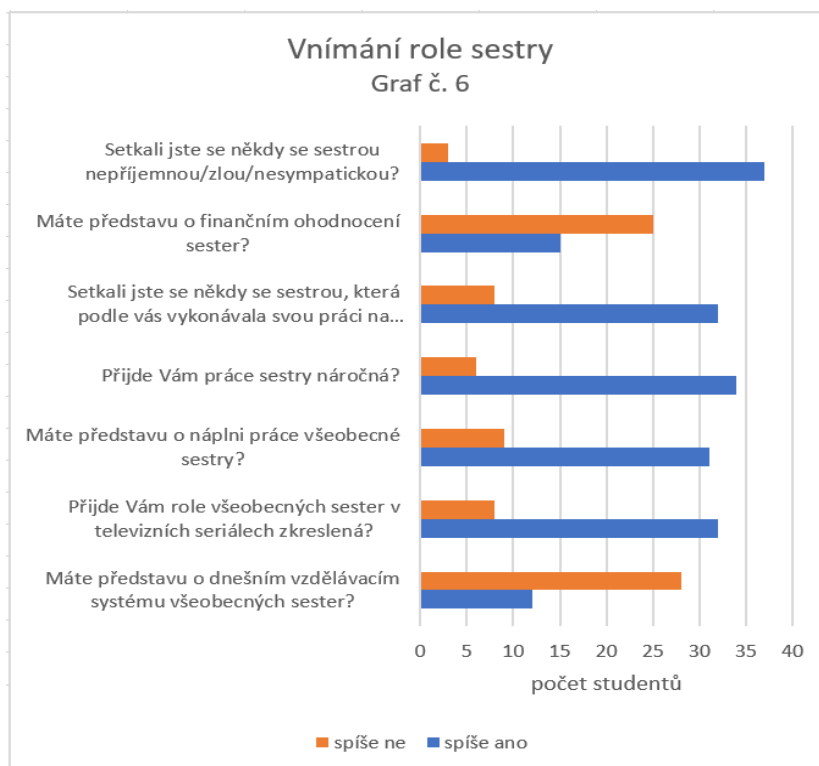
Graf č. 5 – Důvody ke studiu

Otázka č. 4 – Vnímání role sestry

Otázka číslo 4 se zabývá tím, jak studenti vnímají roli všeobecné sestry. Respondentům bylo předloženo 7 podotázek, měli na výběr ze dvou možností odpovědí, a to spíše ano a spíše ne. V první podotázce se dotazují, zda mají žáci představu o dnešním vzdělávacím systému všeobecných sester, kde 12 (30 %) žáků odpovědělo spíše ano a 28 (70 %) spíše ne. V druhé podotázce se studentů ptám, zda jim připadá role sestry v televizních seriálech zkusená. Většina studentů odpověděla spíše ano, přesněji 32 (80 %), 8 (20 %) žáků pak odpovědělo spíše ne. Ve třetí otázce se ptám, zda mají žáci představu o náplni práce všeobecné sestry. Ze 40 studentů odpovědělo 31 (77,5 %) spíše ano a 9 (22,5 %) spíše ne. Čtvrtá podotázka zjišťuje, zda studenti považují práci sestry za náročnou. Celkem 34 (85 %) studentů práce sestry náročná přijde, naopak 6 (15 %) ne. Pátá podotázka zní, zda se studenti setkali se sestrou, která podle nich vykonávala svou práci na výbornou. 32 (80 %) dotázaných odpovědělo spíše ano, zbylých 8 (20 %) potom spíše ne. Finanční hodnocení sester je aktuální otázkou dnešní doby, a proto jsem položila studentům podotázku číslo 6, která zjišťuje, zda mají představu o finančním hodnocení sester. 15 (37,5 %) studentů představu spíše má, 25 (62,5 %) odpovědělo, že spíše ne. V poslední – 7. podotázce se respondentů ptám, zda se někdy setkali se sestrou nepřijemnou/zlou nebo nesympatickou. 37 (92,5 %) studentů se s takovou sestrou setkalo, 3 (7,5 %) studentů spíše ne. Odpovědi studentů jsem zaznamenala do následujícího grafu (viz Graf č. 6) – Vnímání role sestry.

Graf č. 6 – Vnímání role sestry.

Otázka č. 5 – Důvody, proč se nestat všeobecnou sestrou

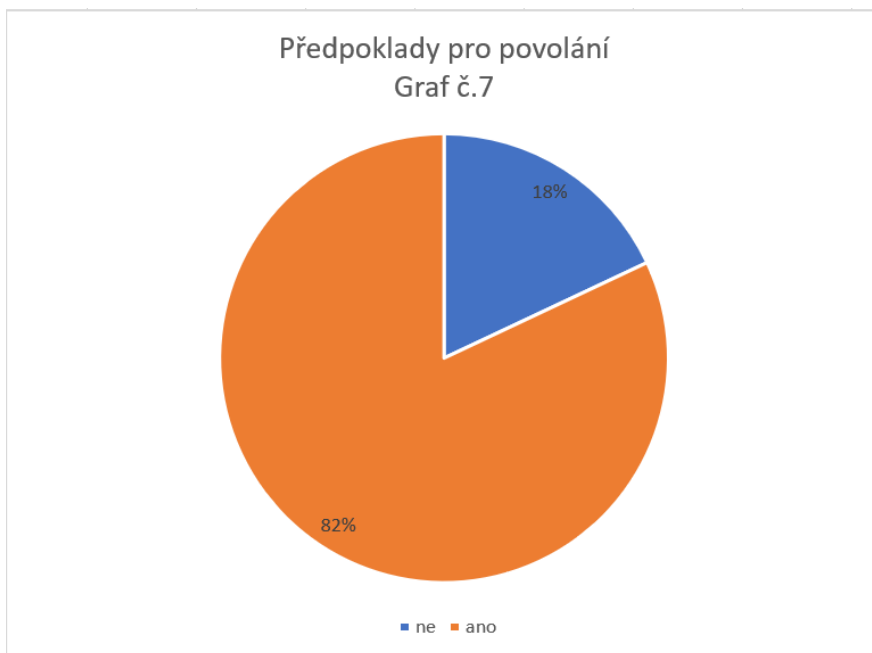
U otázky číslo 5 jsem využila otevřenou formu odpovědi, kde studenti měli vypsat důvody, proč by se nechtěli stát sestrou. Počet volných odpovědí nebyl limitován, tudíž jsem uvedla odpovědi v absolutních číslech. Mezi nejčastější důvody respondenti uvádí strach z krve a jehel (11 ze 40), utrpení druhých (2 ze 40), špatné finanční ohodnocení sester (9 ze 40), nedocenenost tohoto povolání (1 ze 40), velká míra zodpovědnosti, strach z nemoci (nakažení) (1 ze 40), náročnost povolání (12 ze 40), nechtějí pracovat ve zdravotnictví (9 ze 40), myslí si, že nemají předpoklady (2 ze 40), mají zájem o jiný druh práce ve zdravotnictví (5 ze 40), stereotyp (1 ze 40), není možný kariérní růst (2 ze 40).

Otázka č. 6 – Předpoklady pro povolání

Otázka číslo 6 byla položena studentům za účelem zjistit, zda si myslí, že povolání sestry může vykonávat každý, nebo musí mít daný jedinec určité předpoklady. U této otázky jsem užila kombinovanou formu odpovědi, a to uzavřenou ano, může a ne, nemůže, a pokud respondent odpověděl záporně, měl

vyplnit v otevřené odpovědi, proč si myslí, že ne. Odpovědi studentů zobrazuje následující graf (viz Graf č. 7) – Předpoklady pro povolání. Na grafu můžeme vidět, že 82 % se domnívá, že je nutné mít určité předpoklady. Zbýlých 18 % si myslí, že předpoklady nejsou třeba, a jako důvod uvedli cituji „*Kanylu umím napíchnout také a nejsem studovaný. Nemyslím si, že tato profese je až tak náročná. Může to dělat skoro každý. Nevím. Zaškrtl/a, ale neuvedl/a proč.*“

Graf č. 7 – Předpoklady pro povolání

Otázka č. 7 – Vlastnosti sestry

V otázce číslo 7 jsem studenty žádala o vypsání tří vlastností, kterými by podle nich měla všeobecná sestra disponovat. Sestra by měla přistupovat k pacientům mile – uvedlo ve svých odpovědích 11 studentů ze 40, stejně tak empatie se objevila u 11 studentů. Další častou odpovědí byla trpělivost, tu uvedlo 10 studentů ze 40, dále 9 studentů ze 40 uvedlo také ochotu a pracovitost. Po 4 se objevily vlastnosti jako zodpovědnost a laskavost. Ostatní vlastnosti se objevovaly spíše po jedné. Přehledně jsou odpovědi zobrazeny v následující tabulce (viz Tabulka č. 1).

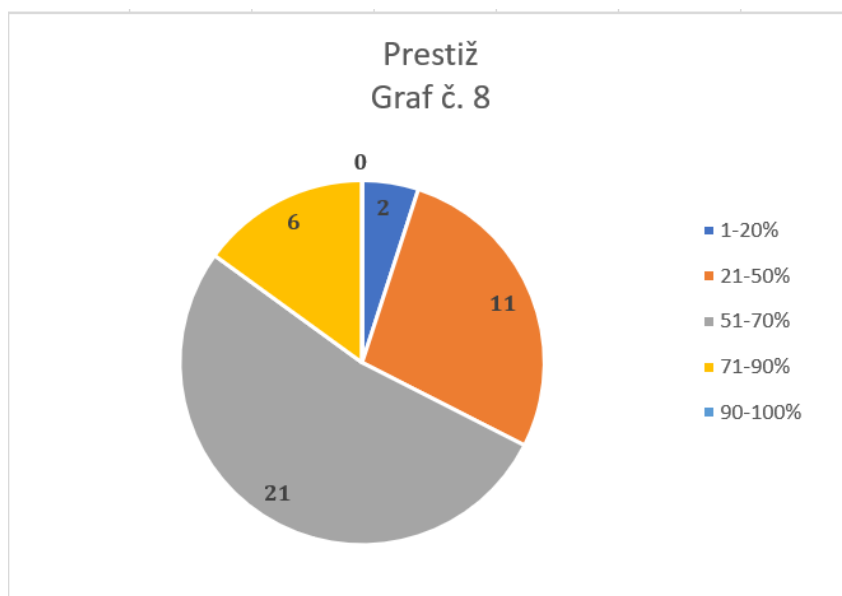
(Tabulka č. 1)

Přehled vlastností (Tabulka č. 1)	
1. Milá	11 (ze 40) 27,5 %
2. Empatická	11 (ze 40) 27,5 %
3. Pracovitá	9 (ze 40) 22,5 %
4. Ochetná	9 (ze 40) 22,5 %
5. Zodpovědná	4 (ze 40) 10 %
6. Laskavá	4 (ze 40) 10 %
7. Ostatní vlastnosti...	

Otázka č. 8 – Prestiž

V 8. otázce jsem se věnovala prestiži povolání všeobecné sestry. Ptala jsem se studentů, jak by toto povolání na úrovni prestiže ohodnotili na škále od 1 % do 100 %. Celkem 21 studentů uvedlo prestiž povolání všeobecné sestry mezi 51–70 %, 11 studentů mezi 21–50 %, 6 studentů uvedlo hodnotu mezi 71–90 %, 2 studenti mezi 1–20 % a 0 studentů potom mezi 90–100 %. Odpovědi zobrazuje následující graf (viz Graf č. 8) – Prestiž.

Graf č. 8 – Prestiž

Otázka č. 9 – Představa studentů o prestiži povolání

Devátá otázka zjišťovala, jakou profesi si žáci představují na prvním místě v oblasti prestiže. Nejčastější odpovědí byl lékař, druhou pak vědec a na třetí místo žáci umístili více profesí, a to právníka, manažera a učitele. Povolání všeobecné sestry se neobjevilo.

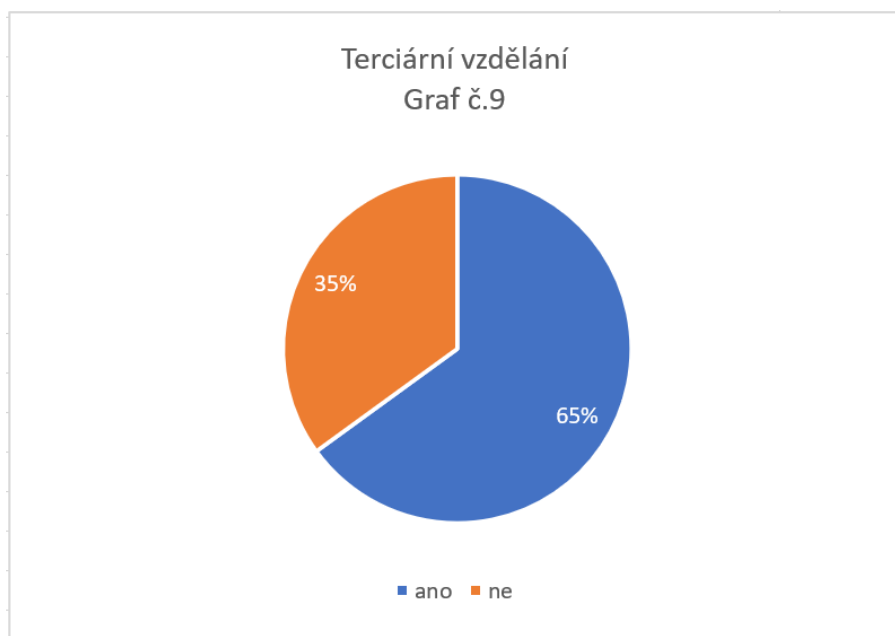
Otázka č. 10 – Představa studentů o procentech absolventů gymnázia a absolventů oboru praktická sestra na 3. LF UK

Desátá otázka zjišťuje, zda mají žáci gymnázia povědomí o tom, jak velké procento tvoří na vysoké škole, konkrétně na 3. LF UK oboru všeobecná sestra absolventi gymnázia. Žáci si myslí, že počet absolventů gymnázia se pohybuje okolo 36,5 %, reálný stav je dle úvodního průzkumu studentů oboru všeobecná sestra na 3. LF UK takový, že ze 106 studentů, kteří hlasovali v anketě, tvoří 74 % absolventi gymnázia a 26 % tvoří absolventi oboru praktická sestra na SZŠ (viz Graf č. 1) – Počet absolventů gymnázia a počet absolventů oboru praktická sestra na 3. lékařské fakultě UK.

Otázka č. 11 – Terciární vzdělání

V jedenácté otázce se dotazují žáků, zda považují za důležité, aby sestra měla vystudovanou vysokou školu. Měli na výběr ze dvou možností, a to ano a ne, následně měli uvést důvod své odpovědi. 14 žáků (35 %) si myslí, že vysoká škola pro sestru důležitá není, 26 studentů (65 %) si myslí, že je pro sestru vysoká škola nezbytná. Jako důvod, proč by sestra, v tomto případě praktická sestra, nemusela mít vysokou školu, žáci uvedli, že praktická sestra má podle nich dostatečnou míru vzdělání již ze střední zdravotnické školy. Jako důvod pro studium vysoké školy žáci uvedli například větší míru znalostí a dovedností, eliminace chyb. Odpovědi na otázku číslo 11 zobrazuje následující graf (viz Graf č. 9) – Terciární vzdělání.

Graf č. 9 – Terciární vzdělání

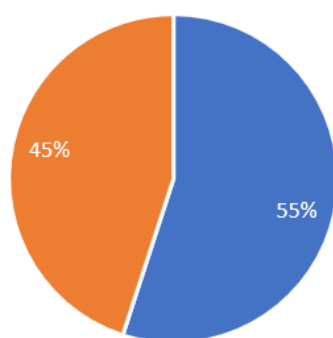

Otázka č. 12 – Praktická zkouška

V poslední, dvanácté otázce jsem položila otázku, zda by si studenti chtěli zkusit některý z výkonů, které sestra běžně provádí. Žáci měli na výběr možnost ano, a ne a pro žáky, kteří odpověděli kladně, zde byla možnost si vybrat ze tří výkonů, a to krevní odběr, převaz operační rány, měření fyziologických funkcí. Ze 40 žáků si 18 (45 %) výkon zkusit nechce a 22 (55 %) ano. Nejčastěji si žáci přejí zkusit odběr krve. Odpovědi žáků zobrazuje následující graf (viz Graf č. 10) – Praktická zkouška.

Graf č. 10 – Praktická zkouška

Praktická zkouška
Graf č. 10

■ ano ■ ne

7 Diskuse

V rámci mého šetření jsem se pokusila zjistit, zda je povolání všeobecné sestry atraktivní pro vybranou skupinu studentů gymnázia. Je zajímavé, že větší část skupiny studentů gymnázia nevnímala tuto profesi jako atraktivní. Nikola Göllová napsala roku 2016 práci podobného typu, kde se dotazovala 100 studentů gymnázia, zda jim připadá profese všeobecné sestry zajímavá. Větší část respondentů Göllové odpověděla, že ano. Ač můj vzorek tvořilo pouze 40 respondentů, je zajímavé, že výsledky se liší, a zůstává otázkou, zda by při navýšení počtu respondentů nebyly výsledky po 4 letech, tedy v roce 2020, srovnatelné, nebo studenti opravdu vnímají toto povolání s odstupem času jako méně atraktivní. Z mého šetření je dále jasné, že pokud student má zájem o studium oboru ve zdravotnictví, zůstává stále první volbou lékařské povolání, stejně tak pro ně zůstává na prvním místě v žebříčku prestiže povolání. Studenty by k práci sestry vedl zájem o komunikaci s lidmi, touha pomáhat potřebným nebo samotný zájem o zdravotnictví a jistota pracovního místa, ovšem nevybrali by si ho naopak kvůli nízkému finančnímu ohodnocení, ani pro jeho prestiž či atraktivitu, ani z důvodu přání rodinných příslušníků. Obdobné výsledky najdeme i v interpretaci výsledků výzkumu Göllové, kde studenti uváděli podobné důvody, tudíž můžeme konstatovat, že iniciativa pro studium oboru ošetrovatelství v těchto dvou vzorcích zůstává totožná. Článek *Academic motivatioun in Nursing Students* z Iránské univerzity zdravotních věd z roku 2018 interpretoval výsledky, které vymezily šest rysů motivace studentů, a to „být součástí dění, akce“, „účelová orientace“, „variabilita“, „jedinečnost“, „hnací síla výkonu“ a „být zprostředkovatelem studijních a vzdělávacích úspěchů“. Akademická motivace studentů ošetrovatelství je širokým a mnohorozměrným konceptem, který je ovlivňován různými osobními, rodinnými, sociálními, vzdělávacími a profesionálními faktory. Motivace je pozitivní faktor v dosahování akademických úspěchů, lepší kvalitě učení, kreativitě, akademickém uspokojení, ve zmírnění úzkosti, pokračování dalšího studia a trénování kompetentních zdravotních sester.

Co se ovšem mění, to je vnímání role sestry naší společnosti, studenti mají představu o náplni její práce i o tom, že je náročná, vnímají i to, že role sester v seriálech z lékařského prostředí je interpretována zkresleně, naopak velká část studentů gymnázia, kteří tvořili respondenty Göllové, si myslí, že není zkreslená, nebo je částečně pravdivá, jen 30,9 % studentů vnímalo, že zdravotnictví není v seriálech pravdivě vykreslené. Ovšem představa o finančním ohodnocení a studiu sesterské profese zůstává pro studenty spíše neznámou. Studenti také stále udávají podobné důvody, proč by se nechtěli stát se sestrou, roku 2016 v šetření Göllové byla nečastějším důvodem psychická a fyzická náročnost povolání, tento důvod se stal nejčastějším i v mém šetření. Nejzajímavější zůstává, že studenti nevnímají povolání zdravotní sestry jako jedno z nejprestižnějších, vnímají ho spíše ve středu žebříčku povolání, přestože tabulky pro rok 2019 ukazují, že společnost v České republice vnímá povolání zdravotní sestry na 3. místě v žebříčku prestiže povolání (Prestiž povolání, 2019). Na prvním místě zůstává již výše zmiňovaný lékař, kterého si představují na prvním místě i moji respondenti. Jinak uvažovala i skupina respondentů Göllové, ti vnímali práci sestry jako méně prestižní, ale například podle švédského výzkumu, který byl proveden u 147 sester z různých oddělení ve švédských nemocnicích, vyplývá, že sestry vnímají jako největší motivaci své práce právě prestiž profese, výsledky byly interpretovány roku 2015 v *Journal of Clinical Nursing* a cílem výzkumu bylo prozkoumat zásadní faktory ovlivňující atraktivnost práce sestry a popsat, jak se tyto faktory liší mezi jednotlivými pracovníky. Dalším cílem bylo prozkoumat spojitosti mezi věkem, pohlavím, délkou praxe, angažovaností při práci, pracovní schopností, subjektivně hodnocenými ukazateli zdraví a přitažlivostí současné pracovní situace. Mezi zkoumané faktory patřil plat, velký rozdíl mezi hodnocením obecného významu a současnou pracovní situací a třetím faktorem bylo pracovní prostředí. Velké rozdíly mezi významem atraktivních faktorů a aktuální pracovní situací v oblasti platu, organizace a pracovního prostředí nám mohou dát návod, jakými způsoby může být přitažlivost práce zvýšena. Zjistit přesně to, co je třeba zlepšit, může vyžadovat hlubší pohled na

zkoumané faktory (Göllová, 2016, Academic Motivation in Nursing Students, 2018, Journal of Clinical Nursing, 2015, Björn, Lindberg, Rissén).

8 Závěr práce

Ve své práci jsem se pokusila popsat několik aspektů důležitých pro představu o osobnosti zdravotní sestry jejím studiu a pokusila jsem se popsat rozvoj vzdělání v oboru všeobecné sestry až do dnešní doby. Dále jsem se v teoretické části zabývala problematikou motivace, a to i slavných osobností z ošetrovatelské historie, v sociálně psychologické části jsem se kromě problematiky motivace zaměřila také na problematiku dopívání, protože právě v tomto období se studenti rozhodují pro vysokoškolské studium. Pomocí malého výzkumu, jehož cílem bylo porovnat počet absolventů gymnázia a počet absolventů oboru praktická sestra na 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy ve třech ročnících studia jsem došla k výsledkům, které jasně ukazují, že dramaticky převládá počet absolventů gymnázia nad počty absolventů oboru praktická sestra, proto jsem provedla na Gymnáziu Vlašim dotazníkové šetření. Jeho úkolem bylo zjistit představu studentů gymnázia o povolání všeobecné sestry a studiu tohoto oboru a o tom, zda by o studium oboru jevíli zájem. Domnívala jsem se, že představa studentů bude zkreslená vlivem mnoha faktorů, jež ovlivňují naši společnost a vnímání této role. Předpokládala jsem také, že studenti, kteří někdy byli hospitalizováni nebo mají zkušenost z hospitalizace někoho blízkého, budou mít přehled/představu větší. Z výsledků spíše vyplynulo, že nezáleží na tom, zda student, nebo někdo z jeho blízkých byl hospitalizovaný, ale spíše na tom, zda se zajímají o zdravotnictví oni sami, tudíž se moje hypotéza týkající se hospitalizace nepotvrdila. Naproti tomu se potvrdila hypotéza, že studenti mají zkreslenou představu o roli sestry, převážná většina si uvědomuje náročnost tohoto povolání, ale neumí si představit obsah její práce, s výjimkou několika výkonů, které sestra provádí.

Výsledky dotazníkového šetření interpretuji ve své práci a také jsem je předala studentům pomocí vytvořené prezentace. Pro motivaci jsem vytvořila motivační brožurku, která představuje roli sestry v heslech, studenti zde také najdou zdroje, kde mohou získat informace o studiu. Brožuru jsem doplnila vlastní zkušeností se studiem a profesí.

Seznam použité literatury

- 1) 201/2017 Sb., Zákon zákon, kterým se mění zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu Zákon o výkonu...Zákon pro lidi — Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 10.05.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-201>
- 2) 31/2010 Sb., Nařízení vlády o oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků Zákon pro lidi-Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 10.05.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-31>
- 3) 39/2005 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti Zákon pro lidi-Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 10.05.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-39>
- 4) 96/2004 Sb., Zákon zákon o nelékařských zdravotnických povoláních. Zákon pro lidi — Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 10.05.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-96>
- 5) Academic Motivation in Nursing Students: A Hybrid Concept Analysis. [online]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6714123/?fbclid=IwAR3aHAj2CdVvMG-sOPfORqdDWMukxTcnVcrNqq3g2esD7Fue3ldymf0s3Co>
- 6) BJÖRN, Catrine, Magnus LINDBERG a Dag RISSÉN. Significant factors for work attractiveness and how these differ from the current work situation among operating department nurses. *Journal of Clinical Nursing*. 2015, 2015(25), 116. DOI: 10.1111/jocn.13003. [online]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jocn.13003?fbclid=IwAR0J3BA5LoUHc-Orn7EQ9GZC6b8FBvDfiGo8rrRHYAkVkmRIZLIHZga5mIc>
- 7) ČECHOVÁ, Věra, Alena MELLANOVÁ a Marie ROZSYPALOVÁ. *Speciální psychologie: [učební text]*. Vyd. 4. nezměn. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2003. ISBN 80-7013-386-4.

- 8) GÖLLOVÁ, Nikola. *Prestiž sester v České republice z pohledu studentů maturitních ročníků*. Praha, 2016. Bakalářská práce. 3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy, Ústav ošetrovatelství. Vedoucí práce Mgr. Renata Vytejšková.
- 9) HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.
- 10) HOMOLA, Miloslav. *Motivace lidského chování*. Miloslav Homola. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. 359 s. (Knižnice psychologické literatury)
- 11) HORVÁTHOVÁ, Petra. *Týmy a týmová spolupráce*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-390-4.
- 12) ICN, Virginia HENDERSON. *Základní principy ošetrovatelské péče*. Utrecht: Mezinárodní rada sester, 1995. ISBN – neuvedeno
- 13) JACOBI, Jolande Székács. *Psychologie C. G. Junga*. Přeložila Ludmila MENŠÍKOVÁ, přeložil Jiří KOCOUREK, přeložil Zdeněk JANČAŘÍK. Praha: Portál, 2013. Spektrum (Portál). ISBN 978-80-262-0353-7.
- 14) KELLER, Jan. *Nejistota a důvěra, aneb, K čemu je modernitě dobrá tradice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-002-5.
- 15) KELNAROVÁ, Jarmila. *Ošetrovatelství pro zdravotnické asistenty*. Praha: Grada, 2009. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-2830-8.
- 16) KOHOUTEK, Rudolf, Jaroslav ŠTĚPANÍK a Jan KUNOVSKÝ. *Základy psychologie pro techniky I*. Brno: CERM, 1994. ISBN 80-85867-42-7
- 17) Koncepce ošetrovatelství. Ministerstvo zdravotnictví České republiky [online]. Copyright © 2010 [cit. 10.05.2020]. Dostupné z: https://www.mzcr.cz/Odbornik/obsah/koncepce-oseetrovatelstvi_3196_3.html
- 18) KUTNOHORSKÁ, Jana. *Historie ošetrovatelství*. Praha: Grada, 2010. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3224-4.
- 19) MLČÁK, Zdeněk. *Prosociální chování v kontextu dispozičních aspektů osobnosti*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7368-857-8.

- 20) NOVOTNÁ, Lenka, Miloslava HRŤCHOVÁ a Jana MIŇHOVÁ. *Vývojová psychologie*. 4. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2012. ISBN 978-80-261-0115-4.
- 21) Obecná informace o vyšším odborném vzdělávání, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 18.05.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyssi-odborne-vzdelavani/obecnainformace-o-vyssim-odbornem-vzdelavani>
- 22) PAVELKOVÁ, Isabella. *Motivace žáků k učení: perspektivy orientace žáků a časový faktor v žákovské motivaci*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-092-7.
- 23) PLEVOVÁ, Ilona a Regina SLOWIK. *Vybrané kapitoly z historie ošetrovatelství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Zdravotně sociální fakulta, 2008. ISBN 978-80-7368-506-5.
- 24) POROVNÁNÍ OBORŮ: Všeobecná sestra - - Magazín - - Vysoké školy. Soukromé a státní vysoké školy - přijímací zkoušky, studium na VŠ a vzdělávání - - Vysoké školy [online]. Copyright © 1996 [cit. 14.05.2020]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/clanek/porovnani-oboru-vseobecna-sestra>
- 25) Prestiž povolání – červen 2019 - - Centrum pro výzkum veřejného mínění. [online]. Copyright © [cit. 10.05.2020]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ekonomicke/prace-prijmy-zivotni-uroven/4990-prestiz-povolani-cerven-2019>
- 26) ŠAMÁNKOVÁ, Marie. *Základy ošetrovatelství*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1091-4.
- 27) ŠKUBOVÁ, Jarmila a Helena CHVÁTALOVÁ. *Sestra: o životní cestě ženy, která dala svému povolání nový smysl*. V Brně: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2004. ISBN 80-7013-407-0.
- 28) VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- 29) VENGLÁŘOVÁ, Martina. *Sestry v nouzi: syndrom vyhoření, mobbing, bossing*. Praha: Grada, 2011. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3174-2.

- 30) VÉVODA, Jiří. *Motivace sester a pracovní spokojenost ve zdravotnictví*. Praha: Grada, 2013. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-4732-3.
- 31) VLČEK, Bořivoj a Slavoj TOMEČEK. *Základy psychologie a filosofie*. Orlová: Obchodní akademie Orlová, 2007. Informatika v ekonomice v distanční formě vzdělávání na středních školách. ISBN 978-80-87113-48-6.
- 32) ZACHAROVÁ, Eva a Jitka ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ. *Psychologie pro zdravotnické obory: vybrané kapitoly*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Zdravotně sociální fakulta, 2007. ISBN 978-80-7368-334-4.

Seznam příloh

1. Dotazník
2. Brožura

Přílohy

1. Dotazník

Dotazník – bakalářská práce na téma motivace studentů gymnázia ke studiu oboru všeobecná sestra

Vážený studente/vážená studentko,

v rámci své bakalářské práce jsem se rozhodla věnovat motivaci studentů třetích ročníků gymnázií ke studiu oboru všeobecná sestra na vysoké škole. Váš pohled a názor na studium této profese a profesi samotnou jsou pro moji výzkumnou část práce velmi klíčové, a proto si Vám dovoluji předložit tento dotazník. Dotazník je anonymní. Prosím odpovězte na následující otázky pravdivě podle toho, jak je vy sami vnímáte. Nabízené odpovědi jsou zaškrťovací, některé otázky jsou otevřené. U zaškrťovacích odpovědí svou odpověď označte kroužkem, u otevřených otázek odpověď vypište slovy.

Děkuji vám!

Dominika Bártová, studentka 3. ročníku oboru všeobecná sestra, 3. LF UK

Údaje o vás:

Pohlaví: muž / žena

Věk: let

Byl/ byla jste někdy hospitalizován/hospitalizována ve zdravotnickém zařízení?

ANO/NE/ Já ne, ale někdo z mých blízkých ano

Část obecná

1) Vnímáte povolání všeobecné sestry jako atraktivní?

- ANO
- NE

2) Uvažovali jste někdy nad studiem oboru zaměřeného na zdravotnictví?

- ANO
- NE
- **Jaký obor:**

3) *Pokud byste se rozhodl/rozhodla pro studium oboru všeobecná sestra na vysoké škole, jaké důvody by Vás k tomu nejspíše vedli?*

- *Touha pomáhat nemocným* ANO/NE
- *Finanční ohodnocení* ANO/NE
- *Společenská prestiž* ANO/NE
- *Přání rodinných příslušníků* ANO/NE
- *Atraktivita tohoto oboru* ANO/NE
- *Zájem o zdravotnictví* ANO/NE
- *Jistota pracovního místa* ANO/NE
- *Rád/ráda komunikuji s lidmi, mám zájem o práci s lidmi* ANO/NE
- *Jiný důvod (prosím uveďte):*

.....

4) *Jak vnímáte roli všeobecné sestry?*

- *Zakroužkujte spíše ano/spíše ne*

<i>Máte představu o dnešním vzdělávacím systému všeobecných sester?</i>	<i>Spíše ano</i>	<i>Spíše ne</i>
<i>Přijde Vám role všeobecných sester v televizních seriálech ztvářená?</i>	<i>Spíše ano</i>	<i>Spíše ne</i>
<i>Máte představu o náplni práce všeobecné sestry?</i>	<i>Spíše ano</i>	<i>Spíše ne</i>
<i>Přijde Vám práce sestry náročná?</i>	<i>Spíše ano</i>	<i>Spíše ne</i>
<i>Setkali jste se někdy se sestrou, která podle vás vykonávala svou práci na výbornou?</i>	<i>Spíše ano</i>	<i>Spíše ne</i>
<i>Máte představu o finančním ohodnocení sestry?</i>	<i>Spíše ano</i>	<i>Spíše ne</i>
<i>Setkali jste se někdy se sestrou nepříjemnou/zlou/nesympatickou?</i>	<i>Spíše ano</i>	<i>Spíše ne</i>

5) *Vypište prosím do následujících řádků důvody, proč byste se nikdy nechtěl/nechtěla stát všeobecnou sestrou?*

.....

6) *Myslíte si, že každý může vykonávat profesi všeobecné sestry? Pokud vaše odpověď bude ne, uveďte prosím důvod.*

Ano může / ne nemůže

Proč ne:

.....

7) *Vypište prosím tři vlastnosti, kterými by podle Vás měla zdravotní sestra disponovat?*

.....

.....

.....

8) *Jak moc prestižní na úrovni od 1 % do 100 % vnímáte povolání všeobecné sestry?*

1–20 %

21–50 %

51–70 %

71–90 %

90–100 %

9) *Vyplňte prosím, jakou profesi si představujete na prvním místě?*

.....

10) *Máte představu, jak velké procento absolventů gymnázia tvoří první ročník oboru všeobecná sestra na vysoké škole? (0-100 %)*

Váš typ:

11) *Je podle Vás důležité, aby všeobecná sestra dnes měla vystudovanou vysokou školu?*

- *ANO*

- *NE*

Uveďte důvod vaší odpovědi.

.....

12) *Chtěl/chtěla byste si někdy vyzkoušet některý z úkonů, které všeobecná sestra provádí? ANO / NE*

A pokud ano, který z uvedených by to byl?

- *Měření fyziologických funkcí (například: měření krevního tlaku pomocí fonendoskopu)*

- *Převaz operační rány*

- *Krevní odběr*

2. Brožura

„SESTRA JE ÚSTY LIDÍ,
KTERÍ NEMOHOU, NEBO
NECHTĚJÍ MLUVIT...“

„MILUJEME ŽIVOT ZA ČLOVĚKA,
KTERÝ SE POKUSIL O
SEBEVRAŽDU...“

„JSME NOHOU ČLOVĚKA, KTERÝ
PRODĚLAL AMPUTACI“

Virgina Henderson
Autorkou textů v této brožuře je jedna
z nejvýznamnějších osobností
ošetrovatelských dějin.
Tyto texty naleznete v knize Základní
principy ošetrovatelské péče, již je autorkou.
Zdroje obrázků:
<https://www.capitalcardiology.com/wp-content/uploads/2018/07/cca-heart-hands.png>
<https://news784.com/world/worlds-first-birth-control-for-men-injection-to-the-groin-coming-soon/>
<https://www.samoleceni.cz/biznesi-vitaminy-c-proti-rakovine>

● **KDE NAJDU INFORMACE
O STUDIU?**

- Den otevřených dveří (Přijď! Budeš vítán/vitána, dozvíš se více informací a budeš mít možnost si zkusit něco z praktických dovedností sestry)
- Na webových stránkách školy
- Kontaktuj studenty pomocí skupin na sociálních sítích. (Rádi ti poskytnou informace)

„PŮSOBÍME DOČASNĚ
JAKO VĚDOMÍ ČLOVĚKA,
KTERÝ JE V BEZVĚDOMÍ“

Tato brožurka byla vytvořena za účelem představení role sestry v několika heslech, ale není schopna sdělit vše. Práce sestry a její role je velice obsáhlá a k jejímu definování v některých případech nestačí ani zákon.

Ověšen z vlastních zkušeností ti mohu sdělit, že se jedná o práci krásnou, která člověka dokáže naplnit štěstím a láskou, ovšem má i své stinné stránky, tak jak je tomu u každého povolání. Jedná se o práci velice fyzicky a psychicky náročnou, odměnou ti však budou věci nejhodnotnější – úsměv, štěstí, pohlázení, poděkování a především v mnoha případech zdravý člověk, který je schopen vrátit se domů a z velké části to bude tvá zásluha.

„SESTRA JE PRAVOU
RUKOU LÉKAŘE“

**VŠEOBECNÁ
SESTRA**

„SESTRA JE OČIMA
ČLOVĚKA, KTERÝ O ZRAK
PŘIŠEL „

„SESTRA SE MUSÍ PRAKTICKY „VŽÍT DO
OSOBY“ KAŽDEHO ZE SVÝCH PACIENTŮ,
ABY POZNALA JEHO POTŘEBY“

